

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 5 นี้ จะแบ่งหัวข้อการเสนอออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. การอภิปรายผลการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง มีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ($\bar{x} = 2.75$) ในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายได้เป็นรายประเด็นจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็นกิจกรรม 2 กลุ่ม คือ การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมในการดำเนินการ และร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ได้แก่ ร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน โดยใช้การทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t-test และ F-test สามารถสรุปได้ตามตารางดังนี้

ตาราง 21 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามตัวแปรพื้นฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ
1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามเพศ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุ	ยอมรับสมมติฐาน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามรายได้	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระดับการศึกษา	ยอมรับสมมติฐาน
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	ยอมรับสมมติฐาน

ข้อค้นพบข้อที่ 3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ประโยชน์ที่ได้รับอิทธิพลของผู้นำ อุดมการณ์ของชุมชนและความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน โดยใช้การทดสอบสมมติฐานจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 22 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองขลุง

สมมติฐานงานวิจัย	ผลทดสอบ
1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	ยอมรับสมมติฐาน
2. อิทธิพลของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	ยอมรับสมมติฐาน

ตาราง 22 (ต่อ)

สมมุติฐานงานวิจัย	ผลทดสอบ
3. อุดมการณ์ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	ยอมรับสมมุติฐาน
4. ความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี	ยอมรับสมมุติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ประโยชน์ที่ได้รับ อิทธิพลของผู้นำ อุดมการณ์ของชุมชนและความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับข้อสรุปของแสวง รัตนมงคลมาส (2543 : 10) ที่มองว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของสังคม และประชาชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้น ๆ ในการแสดงความคิดเห็นตัดสินใจกำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมายและแผนงาน ดำเนินการในกระบวนการจัดการ และร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหารนั้นมีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม 3 ปัจจัย คือ

1. มีจุดร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน (Common Ideology)
2. มีจุดร่วมในผลประโยชน์ (Common Interest)
3. ยึดติดกับตัวบุคคล (Personality)

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในภาคนี้พบว่า ยังสอดคล้องกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนของจุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์ (2548 : 6) ที่นำเสนอว่าปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากรหรืออื่น ๆ นั้นมีเหตุผลอยู่ 2 ประการ ดังนี้

- 1.1 การมองเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากสิ่งตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับการบอกกล่าว หรือชักชวนจากเพื่อนบ้านเข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวบ้านเป็นจำนวนมาก จะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มิได้จัดรูปแบบสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคน และทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยตัวแทนก็ได้

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะที่แน่นอน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการหรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขลุงยังมีส่วนร่วมในการจัดการขยะค่อนข้างน้อยในเรื่องการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. การจัดให้เทศบาลเมืองขลุงจัดกลไกการประชามติรูปแบบใหม่อย่างเป็นทางการคือการจัดตั้งองค์กรสภาตำบลในเขตเทศบาลเมืองขลุงเพื่อให้สภาองค์กรชุมชนทำหน้าที่ส่งเสริมในการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นร่วมกับนักการเมืองท้องถิ่น

2. ในการคัดเลือกกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 3 ปี ควรเป็นการคัดเลือกจากการลงมติของประชาชนแต่ละชุมชน เพื่อให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการจัดการขยะได้มากขึ้น

3. ในปัจจุบันพบว่าบทบาทของผู้นำในเทศบาลเมืองขลุงมีบทบาทลดน้อยลง แต่จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญมากขึ้นในการจัดการขยะ คือ ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ อุดมการณ์ของชุมชนและความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน ดังนั้นเทศบาลเมืองขลุงควรมีมาตรการที่สำคัญต่อไปนี้

3.1 ในการที่จะดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะต้องมีสิ่งจูงใจที่เป็นรูปธรรมสำหรับประชาชน เช่น ได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ หรือได้รับการยอมรับจากสังคมที่ชัดเจน หรือมีสิทธิพิเศษบางประการในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ

3.2 ควรปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในเทศบาลเมืองขลุงเห็นคุณค่าและรักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

3.3 ควรกำหนดกิจกรรมเพื่อรักษาเครือข่ายหรือเพิ่มความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายของชุมชนให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน เช่น จัดกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญ หรือ การจัดการศึกษาดูงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้ คือ

1. ควรมีการขยายพื้นที่การทำวิจัยให้กว้างขวางมากขึ้น เช่น การจัดการขยะมูลฝอยควรครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัดจันทบุรี หรือภาคตะวันออก เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงผลของความ ต้องการ และจะทำให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้เป็นมาตรฐานได้

2. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเจาะลึก ในด้านการจัดการขยะมูลฝอย และมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่ศึกษาในเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้

3. ควรศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมในอีก 3-5 ปีข้างหน้า เพื่อให้ทราบถึงหากมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำท้องถิ่นและการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายจะมีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคตหรือไม่